

החלטה בעניינה של רונית לויטן

התשתית העובדתית

המערערת רונית לויטן (להלן- "המערערת") היא שחמטאית מחוננת, מהתקוות של ישראל בזירת השחמט הבינלאומית. בגיל 8 היא זכתה במקום השלישי לאליפות אירופה לגילאי 8 ובגיל 16 היא זכתה בינואר 2020 באליפות ישראל לנערות עד גיל 20, כשהיא מקדימה גם את אלופת אירופה, לשעבר.

בעקבות הצטיינותה, הוזמנה המערערת ליטול חלק באחת מתוכניות הדגל של האיגוד דהיינו פרויקט 2700 לקידום שחמטאים צעירים (להלן- "הפרויקט"). המדובר בפרויקט שיצא לדרך בינואר 2020. הפרויקט כולל שתי קבוצות שחמטאים. בקבוצה הבכירה נכללים שחמטאים החל ממד כושר פיד"ה 2500 ומשחמטאיות החל ממד כושר פיד"ה 2300. לענייננו חשובה הקבוצה השנייה (להלן- "הקבוצה") שבה נכללים שחמטאים החל ממד כושר פיד"ה 2300 ומשחמטאיות החל ממד כושר פיד"ה 1900. בקבוצה המקורית נכללו 11 שחמטאים ו-20 שחמטאיות בגילאים 15 עד 20 כשהמערערת היא השנייה הכי צעירה ובעלת מד הכושר הנמוך ביותר בקבוצה.

החברות בקבוצה מקנה לחבריה בתנאים מסוימים זכאות להשתתפות האיגוד במימון השתתפות בתחרויות בינלאומיות בחו"ל ובהשתתפות בסדנאות בינלאומיות בארץ ו/או בחו"ל. במסמך שמתאר את הפרויקט לא מפורטות החובות המוטלות על חברי הקבוצה, למעט החובה לשחק במשחק סימולטני אחד לטובת האיגוד ללא עלות. תהיה זאת טעות לסבור שפירושו של דבר שאין חובות אחרות, אך בכך אדון בהמשך.

הפרויקט הוא פרויקט המשך לפרויקט המחוננים 2020-2030 מיועד לשחמטאים צעירים יותר בסעיף 5 ובו נקבע:

"2700 שחמטאים מצטיינים בגילאים 16 עד 18 ימשיכו במסגרת פרויקט "

בין היעדים של התוכנית נכללים השתתפות במספר תחרויות, עליה מסוימת במד הכושר ולחלופין זכיה באליפות הארץ באחד משלושת המקומות הראשונית, באותה שכבת גיל לה משתייך השחמטאי או השחמטאית.

יצוין כי בסעיף 16 סיפא לאותו מסמך נכתב:

בסמכות המנהלת גם לקבוע חובת השתתפות של ילד כזה או אחר בתחרות מרכזית כזו או "אחרת בארץ או בחו"ל".

ביום 16.08.2020 התפרסם באתר האינטרנט של האיגוד כי חמישה שחקנים המשתייכים לפרויקט המחוננים ושחקנית אחת המשתייכת לפרויקט, הוזמנו לתחרות בשיטת שווינגגן שתתקיים ברמת גן בשישה סיבובים בין התאריכים 09.03.2020-24.08.2020. הצעירים יתמודדו עם שישה שחקנים בכירים, לרבות רב אמן, אמן בינלאומי וארבעה אמני פיד"ה (להלן- "התחרות"). על ההזמנה לתחרות חתומים מנכ"ל האיגוד, יו"ר ועדת הנוער, יו"ר ועדת מחוננים ויו"ר הוועדה המקצועית והיא אורגנה, כדי לקדם שחמטאים מפרויקט המחוננים, עקב מיעוט ההזדמנויות להתחרות, תולדת משבר הקורונה.

התחרות נקבעה בישיבה של הועדה המקצועית ביום 06.08.2020. בהחלטה נקבע, בין השאר, כי התחרות נועדה ל"שחקני נוער מפרויקט המחוננים" וכי " בתחרות ישתתפו שחקנים מפרויקט המחוננים שלקחו חלק בגמר אליפות ישראל לנוער האחרון.

גמר אליפות ישראל לנוער האחרון התקיים בחודש אוגוסט 2020 ובו התקיימה אליפות ישראל לנוער לגילאים שונים, החל מגיל 8 וכלה בגיל 16. כל חמשת השחמטאים הצעירים שהוזמנו לתחרות הצטיינו באליפות האחרונה האמורה. הם משתייכים לפרויקט המחוננים והם מתחת 14 לגיל.

המשתתפת השישית היא שחמטאית שאינה משתייכת לפרויקט המחוננים אלא לפרויקט והיא בת 17 ונושאת בצקלונה את התואר אלופת אירופה לשחמטאיות עד גיל 14, בו נשאה לפני שלוש שנים.

לכל המשתתפים בפרויקט, ללא יוצא מהכלל, יש מד כושר פיד"ה גבוה יותר מזה של המערערת.

המערערת לא הוזמנה לתחרות ועל כן, מערער בשמה אביה מר יבגני לויטן (להלן - "מר לויטן).

טענות המערערת

מר לויטן שטען בשם המערערת טוען כדלהלן :

המערערת עומדת בכל התנאים שמפורסמים בהזמנה. השתתפות בגמר אליפות הארץ, ראשית לנוער, האחרון, אינה קשורה להזמנה לתחרות.

בתנאי הפרויקט לא קיימת התחייבות של חברי הפרויקט לשחק בגמר אליפות ישראל, שנית לנוער. ההתחייבות היחידה של חברי הפרויקט הינה השתתפות במשחק סימולטני אחד לטובת האיגוד, ללא עלות.

המערערת השתתפה באליפות ישראל לנוער בשנת 2020 ואף הוכתרה כאלופת ישראל, שלישית לנוער עד גיל 20 ובכך קיימה את התנאי האמור.

המערערת לא נטלה חלק באליפות ישראל לנוער עד גיל 16 מאחר שהיא חיפאית והיו רביעית לה קשיים לוגיסטיים וסיכונים בריאותיים שמנעו את השתתפותה. בהגינותו מציין מר לויטן גם כי עקב ביטול אליפויות אירופה והעולם השנה, גם פרסי האליפות, בדמות מימון השתתפויות באליפויות אלה, בוטלו.

תגובת האיגוד לטענות הערעור

ראשית, לפי החלטת הועדה המקצועית, ההשתתפות מותנית בכך שהמשתתפים הצעירים שיחקו בגמר אליפות הארץ לנוער האחרון.

שנית, ההשתתפות בתחרות היא "צ'ופר" לחברי הפרויקטים ומשתתפי אליפות הארץ לנוער, האחרונה.

שלישית, תנאי הכרחי להיכללות בפרויקט המחוננים הוא השתתפות באליפות הארץ ואילו, למשתתפי הפרויקט (2700) נשלחה הבהרה מטעם יו"ר ועדת הנוער מ 30.07.2020, לפיה קיימת מחויבות לשחק באליפויות הארץ כחלק מתוכניות הנוער הקיימות במימון האיגוד ומי שלא ישחק, אינו זכאי למלגה מהאיגוד.

רביעית, דומה שהסיבה לאי השתתפות המערערת באליפות ישראל לנוער עד גיל 16 בחודש אוגוסט, נבעה מהעדר מוטיבציה עקב ביטול הטבת מימון הנסיעה לאליפות אירופה או אליפות העולם.

חמישית, קשיים לוגיסטיים ו"סיכונים בריאותיים" שבעטיים לא השתתפה המערערת, ממשיכים למרבה הצער, להתקיים גם לגבי התחרות.

שישית, נוכח מד הכושר הנוכחי של המערערת, ספק גדול אם הייתה מוזמנת לתחרות גם אם הייתה נוטלת חלק באליפות ישראל לנוער עד גיל 16.

דיון ומסקנות

בשנים האחרונות נדרש בית הדין לכשישה ערעורים שהגישו הורים בטענות אלה או אחרות על קיפוח ילדם או ילדתם בהחלטה של רשויות האיגוד (ראה "החלטות בית הדין" באתר האיגוד). על מעורבות זאת, כתבתי בענייניו של מר עידו מזרחי כי: "התרשמתי מאד מכך שאב נלחם כארי, בכישרון, בלהט ובאהבה, כדי לשפר את סיכויי בנו לעשות חיל בשחמט", אולם בהמשך הדברים הבהרתי כי מעורבות כזאת, מן הראוי שלא תהפוך למעורבות יתר נעדרת ריסון, שעלולה לפגוע במישרין בתקשורת שבין מוסדות האיגוד לבין ההורים ובעקיפין גם בשחמטאים עצמם. שחמטאי נוער מצטיינים הם בבת עינו של האיגוד שחפץ אף הוא ביקרם.

בפרויקט המחוננים נכתב בסעיפים 18 ו-19 כדלהלן:

סעיף 18- לא תותר השתתפות כלשהי של הורים בהחלטות מנהלת הפרויקט. פניות למנהלת יעשו אך ורק בכתב. בתחילת הפרויקט יערך מפגש של יושב ראש האיגוד ומנהלת הפרויקט עם השחמטאים שנבחרו ועם הוריהם. קבלת ילד לתכנית תסוכם על ידי יו"ר האיגוד ומנהלת הפרויקט רק לאחר פגישה עם ההורים וחתומתם (כולל חתימת הילד) על הסכם שיפרט גם את מחויבותם כולל השתתפותם הכספית.

סעיף 19- הרחקת ילד מהתכנית לפני תום תקופה של חצי שנה אפשרית בעקבות עבירות משמעת והתנהגות (כולל הורים), אי מאמץ מספק/זלזול וכו'. הרחקה מהתכנית טעונה המלצה של מנהלת הפרויקט ואישור יו"ר האיגוד.

במקרה זה אין לדעתי התערבות יתר של מר לויטן אלא ערעור שמושתת על מידע לא מלא ובמידה מסוימת על ליקויי תקשורת שהאיגוד תרם להם.

על מדיניות בית הדין העליון במקרים כגון דא עמדתי בענייניו של מר דן פולג לאמור:

"לכאורה מן הראוי שבית הדין לא יסיג גבולן של ועדות האיגוד, לרבות וועדת הנוער. ועדה זאת היא ריבונית והיא קנתה ידע ומיומנות בתחומי עיסוקה ובית הדין אינו בגדר גוף שיש לו סמכות על להכריע סופית בהחלטות של ועדה זאת או אחרת, אם לא נפל בהן פגם משפטי. יחד עם זאת, בית הדין בעיני הוא לא רק בית דין לערעורים והוא למעשה יושב גם כבית דין מנהלי דוגמת בית המשפט הגבוה לצדק והוא בודק גם החלטות מנהליות של רשויות האיגוד בכלים של המשפט המנהלי והחוקתי לרבות שקילת שיקולים זרים, פגיעה בכללי צדק טבעי, אי סבירות קיצונית או פגיעה בזכויות יסוד. במקרה שלפנינו הזהרתי את עצמי לבל אשים עצמי בנעליה של הוועדה ואחליט במקומה, עם זאת, כאמור, יש גם היבטים משפטיים להחלטותיה ולפיכך נדרשתי לערעור זה"

דברים אלה כוחם יפה גם לערעור שלפני. לא ראוי ולא רצוי למהר לפנייה לערוץ המשפטי.

לו היית בנעליהם של רשויות האיגוד אליהם פנה מר לויטן הייתי משיב לו כהאי לי שנה.

ראשית, המערערת אינה מקופחת על ידי האיגוד. נהפוך הוא, היא מטופחת ומקודמת ומשקיעים בה משאבים הרי רק לפני מספר ימים היא זכתה לכבוד שאולי אין גדול ממנו בייצגה את ישראל בנבחרת ישראל לאולימפיאדה המקוונת הראשונה לשחמט.

שנית, בניגוד לדבריו, המערערת אינה עומדת בתנאי ההזמנה לתחרות. התחרות אינה קשורה לתנאי הפרויקט שבו חברה המערערת אלא לפרויקט המחוננים שעניינו שחמטאים צעירים יותר והשתתפותם של האחרונים במפורש הותנה מראש ונקבע כבונוס להשתתפותם באליפות לארץ לנוער שהתקיימה בחודש אוגוסט. אמת השחמטאית המשתתפת בתחרות היא חריג שכן היא משתייכת לפרויקט אולם לא זו בלבד שהיא נושאת בצקלונה את התואר של אלופת אירופה, מד הכושר שלה גבוה משמעותית מזה של המערערת.

שלישית, מטבע ברייתה של התחרות הוא שהיא מוגבלת במספר משתתפיה ויש להעדיף את אלה שנבחרו על פני המערערת משום שיש להם מד כושר גבוה יותר ומשום שכאמור חמישה מהם משתייכים לפרויקט המחוננים שלמענו נערכה התחרות והם גם חרף הקשיים הלוגיסטיים והסיכונים הבריאותיים, נטלו חלק באליפות ישראל לנוער האחרונה.

רביעית, כפי שכבר כתבתי, פשיטא שיש למשתתפי הפרויקטים חובות מעבר למשחק סימולטני אחד בחינם. הם חייבים בחובות אינהרנטיות לפרויקט וכשמדובר בפרויקט למחוננים, ההשתתפות באליפויות הנוער המקומיות יכול שתיחשב כחובה אינהרנטית כזאת, אך איני צריך לפסוק בכך שכן ניתן במפורש לדרוש מהם להשתתף בתחרות פלונית כפי שנקבע בסעיף 16 שצוטט לעיל.

חמישית, איני רואה צורך להיכנס במקרה זה לדיון בסבירות הדרישה להשתתף באליפות הנוער עד גיל 16 למי שלפני מספר חודשים זכתה באליפות ישראל לנערו עד גיל 20 יש פנים לכאן ולכאן, כפי שדנתי גם בעניין דן פולג וגם בעניינה של נועם גדסי. אסתפק בכך, שפרט להעדר המוטיבציה הכספית, יש גם העדר מוטיבציה מקצועית. המערערת היא כבר אלופה השתא לנערו עד גיל 20 והקדימה את אלופת אירופה, ניתן להבין מדוע קטנה המוטיבציה שלה לנסוע להתחרות עם שחמטאיות שנופלות מאד ממנה (בפועל התייצבו רק שלוש שחמטאיות בגיל 16 והשתתפו מלבדן גם 9 שחמטאיות מתחת לגיל 14 והמנצחת הייתה בת 13). תחרות כזאת, בוודאי לא תקדם אותה ומאידך גיסא ספק אם תשפר או תתסכל את המתחרות שלה שם. מאידך גיסא ברי לי כי מי שנתמך בצורה זאת או אחרת על ידי האיגוד, צריך גם לסייע לאיגוד ולהיות חלק מפעילותיו. אשר על כן צריך לא לקבוע כללים קשיחים שעלולים להיראות בנסיבות נתונות כשרירותיים ובלתי סבירים, בעיקר בעידן משבר הקורונה, כאשר קטין בדין זה אינו עושה כרצונו והוא תלוי בסיוע הכספי הפיזי והמורלי של הוריו

שישית, גם אם היה מדובר בתחרות שקשורה בטבורה לפרויקט ומשתתפיה היו חברים בקבוצה שאליה משתייכת המערערת, לא היה מקום להתערב בשיקול הדעת של האחראים על הפרויקט זוהי סמכותם הטבעית להחליט, מי ישתתף באיזו תחרות. אין למערערת זכות מוקנית להשתתף בכל התחרויות וייקוב הדין את ההר. המאמנים צריכים לבחון את טיב התחרות ולהחליט מי ראוי ורצוי שייטול בה חלק. ניתן למשל להגיע למסקנה שהשתתפות כזאת לא תועיל לשחמטאי פלוני משום שהוא יתקשה להתמודד עם הסוללה של השחמטאים החזקים שניצבים מולו וההשתתפות עלולה דווקא לרפות את ידיו. יתכן שעדיף לאפשר לצעיר

שלא זכה להיכלל בנבחרת ישראל, קדימות על פני המערערת וכיו"ב שיקולים שלא לבית הדין להתערב בהם.

בכל מקרה, המערערת לא הופלתה לרעה, נבחרו שחמטאים שיש להם מד כושר גבוה יותר ולכן הערעור לא צריך היה לבוא לעולם.

אשר על כן, אני דוחה את הערעור.

התבלטתי ביחס לנושא האגרה. מחד גיסא אין לעודד מעורבות יתר בהחלטות מקצועיות אולם במקרה זה, נוכח העובדה שמצאתי גם ליקויים בתקשורת, אני מורה על השבת האגרה למר לויטן.

פרופ' דניאל מור

נשיא בית הדין העליון של האיגוד הישראלי לשחמט